

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi yleisistä teistä annetun lain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi yleisistä teistä annetun lain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöstä tiesuunnitelmien voimassaoloa koskevilta osin. Eräiden tiesuunnitelmien voimassaoloajan jatkaminen tehtäisiin mahdolliseksi vielä kerran, koska hankkeiden toteuttaminen ei taloudellisen tilanteen vuoksi ole mahdollista suunnitelmien voimassaoloaikana. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä joulukuuta 2001.

PERUSTELUT

1. Nykytila ja ehdotetut muutokset

Yleisistä teistä annettua lakia (243/1954) muutettiin vuoden 1999 alusta voimaan tulleella lailla (342/1998). Lakiin otettiin muun muassa yleissuunnittelua koskevat säännökset, ja tiesuunnitelmien voimassaoloaikaa lyhennettiin. Vaikutuksiltaan merkittävistä hankkeista on muutettujen säännösten mukaan laadittava tiesuunnittelua edeltävänä vaiheena yleissuunnitelma, joka on ohjeena tiesuunnitelmaa laadittaessa ja jonka oikeusvaikutuksena on rakentamisrajoitus. Tiesuunnitelman laatiminen on aloitettava kahdeksan vuoden kuluessa yleissuunnitelman hyväksymisestä. Muutettujen säännösten mukaan tiesuunnitelma on voimassa neljä vuotta, ja erityisistä syistä valtioneuvosto voi yhden kerran pidentää voimassaoloaikaa neljällä vuodella. Vuoden 1999 jälkeen hyväksytyillä tiesuunnitelmillä samoin kuin yleissuunnitelmillä on nykyisin siis ehdoton kahdeksan vuoden vanhentumisaika. Yleis- ja tiesuunnitelman voimassaoloaika voi olla enimmillään yhteensä 16 vuotta. Lain voimaantulohetkellä voimassa olleiden tiesuunnitelmien voimassaoloaikaa ei edellä mainitun muutoslain 342/1998 voimaantulosäännöksen 4 momentin mukaan enää voida jatkaa, jos voimassaoloa oli kerrankin jatkettu ennen vuotta 1999. Tämä

säännös on nyt johtamassa kohtuuttomiin tilanteisiin, koska valtion taloudellisen tilanteen vuoksi kaikkia aikaisemmin suunniteltuja hankkeita ei voida toteuttaa tiesuunnitelmien voimassaoloaikana. Voimaantulosäännöksessä tarkoitettujen hankkeiden asema on epädullisemmassa asemassa kuin nykyisen lain mukaan suunnitellut. Niistä ei ole voitu laatia lainvoimaista yleissuunnitelmaa, mutta silti niiden voimassaoloaikaa on rajoitettu. Tiesuunnitelmien voimassaoloaikaa on jatkettu vuonna 1996 ja joita ei ole toteutettu, ovat rauenneet jo vuonna 2000. Ennen lain voimaantuloa eli vuosina 1997 ja 1998 on jatkettu 48 tiesuunnitelman voimassaoloa neljällä vuodella. Näistä tiesuunnitelmista on ajankohtaisia enää 21. Lain voimaantuloa eli vuosina 1999 ja 2000 on jatkettu yhteensä 41 tiesuunnitelman voimassaoloaikaa neljällä vuodella, ja näistä on ajankohtaisia enää 33 tiesuunnitelmaa. Hankkeet ovat sinänsä toteuttamiskelpoisia, mutta rahoituksen puuttuessa niitä ei ole voitu toteuttaa. Toteuttamatta olevat hankkeet, joita koskevien tiesuunnitelmien voimassaoloaikaa on vuonna 1997 tehdyillä päätöksillä jatkettu, raukeavat tämän vuoden lopussa. Tällaisia hankkeita on 9 eri puolilla Suomea. Vuosina 2002 ja 2003 raukeaisi vastaavasti 12 ja 18 tiesuunnitelmaa. Vuonna 2000 jatkettiin 17 tiesuunnitelman voimassaoloa vuoden 2004 loppuun saakka,

ja näistä ajankohtaisia on edelleen 15 tiesuunnitelmaa.

Tiesuunnitelmien rauettua hankkeiden toteuttamisen edellytyksenä on, että rauenneiden tiesuunnitelmien aineisto tarkistetaan ja saatetaan uuteen käsittelyyn maanomistajien kuulemista, muistutuksia, lausuntoja ja hyväksymispäätöstä varten. Suurelta osin samat asiat käsiteltäisiin kahteen kertaan, mikä ei ole tarkoituksenmukaista. Myös muutoksenhakumahdollisuudet avautuisivat silloin uudestaan käyttöön. Uusi käsittely johtaisi hankkeiden lykkääntymiseen ja aiheuttaisi lisäkustannuksia. Hallinnollisesti nämä tiesuunnitelmat ovat jo kertaalleen saavuttaneet täytäntöönpanokelpoisen statuksen rahoituspäätöstä lukuun ottamatta. Tämän vuoksi ehdotetaan, että lain 342/1998 voimaantulosäännöksen 4 momentin sanamuotoa muutettaisiin niin, että voimaantulosäännöksessä tarkoitettujen hankkeiden voimassaoloa voitaisiin nyt ehdotetun muutoslain nojalla tehtävillä valtioneuvoston päätöksillä jatkaa vielä yhden kerran enintään neljällä vuodella. Säännös koskisi tiesuunnitelmia, joiden voimassaoloaikaa on jatkettu ennen ehdotetun muutoslain voimaantuloa. Voimassaoloajan lisäjätkäminen ei olisi automaattista, vaan se perustuisi tapauskohtaiseen tarkasteluun ja harkintaan. Lisäjätkämisestä koskevia päätöksiä valmisteltaessa varmistettaisiin esimerkiksi yhteistyössä ympäristöviranomaisten kanssa, että suunnitelmien ympäristövaikutukset on riittävästi selvitetty. Vain ajan tasalla olevien, ympäristöllisesti hyväksyttävien ja teknisesti toteuttamiskelpoisten tiesuunnitelmien voimassaoloa jatkettaisiin. Muutos koskisi tiesuunnitelmia, joiden voimassaoloaikaa on jatkettu vuosina 1997—2000. Lisäjätkämisestä koskevat päätökset tehtäisiin seuraavien neljän vuoden aikana vuosittain niin ajoissa, että toteuttamiskelpoisten hankkeiden suunnitelmat eivät ehtisi raueta. Valtioneuvoston ohjesäännön (1522/1995) 22 §:n 1 momentin 5 kohdan mukaan päätökset tehtäisiin tosiasiallisesti liikenne- ja viestintäministeriössä.

2. Esityksen vaikutukset

2.1. Taloudelliset vaikutukset

Esityksellä ei ole valtion menoja lisääviä vaikutuksia. Esityksen toteuttamatta jättäminen sen sijaan lisäisi valtion menoja. Tiesuunnitelmien raukeaminen ja samojen tiesuunnitelmien uusi hallinnollinen käsittely aiheuttaisi Tiehallinnolle keskimäärin noin 100 000—200 000 markan lisäkustannukset tiesuunnitelmaa kohti.

2.2. Organisaatio- ja henkilöstövaikutukset

Esityksellä ei ole merkittäviä välittömiä organisaatio- ja henkilöstövaikutuksia. Esitys lisää jonkin verran liikenne- ja viestintäministeriön ja Tiehallinnon työmäärää, mutta järkeistää tiesuunnittelun hallinnollista prosessia. Esityksen toteutuessa tiesuunnittelua voidaan kohdentaa uusiin hankkeisiin. Esityksen toteuttamatta jättäminen johtaisi tiesuunnittelun konsulttityön lisääntymiseen.

2.3. Ympäristövaikutukset

Ympäristöseikkoihin on kiinnitetty erityistä huomiota jo siinä vaiheessa, kun tiesuunnitelmien voimassaoloaikaa on edellisen kerran jatkettu. Useimmat hankkeet koskevat nykyisten teiden parantamista.

2.4. Vaikutukset aluekehitykseen

Ehdotettu muutos koskisi maan eri puolilla olevia tiehankkeita.

2.5. Vaikutukset eri kansalaisryhmien asemaan

Esityksellä on välillisiä myönteisiä vaikutuksia tienkäyttäjien asemaan, koska tarpeellisten tiehankkeiden toteutuminen varmistuisi. Hankkeet ovat pääosin nykyisen tieverkon parantamishankkeita, joilla on liikenneturvallisuutta edistävä vaikutus. Hankkeiden joukossa on muutamien isojen hankkeiden lisäksi myös kevyen liikenteen väylien rakentamishankkeita. Maanomistajan omistusoikeutta rajoittava rakentamisrajoitus jatkuisi vielä neljä vuotta, mutta rajoitus aiheutuisi hyväksyttävästä yhteiskunnallisesta tarpeesta ja olisi maanomistajan omistusoikeuden kannalta suhteellisen vähäinen. Maanomistajan oikeus omaisuutensa normaaliin, kohtuulliseen ja järkevän käyttöön ei vaarantuisi. Euroopan

ihmisoikeussopimuksen 1. lisäpöytäkirjan 1 artiklan mukaan jokaisella on oikeus nauttia omaisuudestaan, mutta valtiot voivat saattaa voimaan lakeja, jotka ovat välttämättömiä omaisuuden käytön valvomiseksi yleisen edun nimissä. Tulkintakäytännössä muutoksenhakumahdollisuuden olemassaoloa on pidetty tärkeänä. Valtioneuvoston päätöksiin voitaisiin hakea muutosta.

3. Asian valmistelu

Esitys on laadittu liikenne- ja viestintäministeriössä virkatyönä yhdessä keskeisten ministeriöiden edustajien kanssa. Esitystä on käsitelty tielainsäädännön uudistamista valmisteleivassa työryhmässä. Esityksestä on pyydetty oikeusministeriön, valtiovarainministeriön ja ympäristöministeriön sekä Tiehallinnon lausunnot. Lausunnoissa esitetyt näkökohdat on otettu mahdollisuuksien mukaan huomioon esitystä viimeisteltäessä.

4. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja

Esityksen antamisesta on maininta valtion vuoden 2002 talousarvioesityksen Tiehallintoa koskevan lukuperustelun

selvitysosassa. Siinä todetaan, että tiesuunnitelmien vanhenemisen estämiseksi ministeriö tulee antamaan esityksen tielainsäädännön muuttamiseksi siten, että valtioneuvosto oikeutetaan erityisistä syistä jatkamaan tiesuunnitelmien voimassaoloaikaa enintään neljällä vuodella.

5. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä joulukuuta 2001. Näin viranomaisille jäisi kuukauden määräaika huolehtia vuoden 2001 lopussa raukeamisuhan alaisina olevien, mutta toteutettaviksi aiottujen tiesuunnitelmien voimassaoloajan jatkamisesta ennen vuoden loppua.

6. Säättämjärjestys

Laki voitaisiin käsitellä tavallisessa lainsäätämjärjestyksessä, koska omaisuuden käyttörajoitus on suhteellisen vähäinen ja lisäjatkamista koskevat päätökset ovat muutoksenhakukelpoisia.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

yleisistä teistä annetun lain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan yleisistä teistä annetun lain muuttamisesta 15 päivänä toukokuuta 1998 annetun lain (342/1998) voimaantulosäännöksen 4 momentti seuraavasti:

Vaikka tiesuunnitelmien voimassaoloaikaa on vuosina 1997—2000 jatkettu, voimassaoloaikaa voidaan lain 28 §:n 3 momentin estämättä jatkaa valtioneuvoston päätöksellä erityisistä syistä vielä yhden kerran enintään neljällä vuodella, jos tiesuunnitelmat muutoin ovat ajantasaisia sekä ympäristöllisesti hyväksyttäviä ja

teknisesti toteuttamiskepoisia.

Tämä laki tulee voimaan päivänä joulukuuta 2001.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Helsingissä 28 päivänä syyskuuta 2001

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Ministeri *Kimmo Sasi*

Laki

yleisistä teistä annetun lain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan yleisistä teistä annetun lain muuttamisesta annetun lain (342/1998) voimaantulosäännöksen 4 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Lain 28 §:n 3 momentin säännöstä määräajan pidentämisestä ei sovelleta tiesuunnitelmiin, joiden vahvistamispäätösten voimassaoloaika on jo jatkettu lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten nojalla.

Vaikka tiesuunnitelmien voimassaoloaika on vuosina 1997—2000 jatkettu, voimassaoloaika voidaan lain 28 §:n 3 momentin estämättä jatkaa valtioneuvoston päätöksellä erityisistä syistä vielä yhden kerran enintään neljällä vuodella, jos tiesuunnitelmat muutoin ovat ajantasaisia sekä ympäristöllisesti hyväksyttäviä ja teknisesti toteuttamiskelpoisia.

Tämä laki tulee voimaan päivänä joulukuuta 2001.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.